

У лігві «ДНР»

ОСОБИСТО для мене російсько-українська війна розпочалася на початку літа 2014 року, коли стало зрозуміло, що швидкого закінчення АТО, на превеликий жаль, не буде. Як і багато українських патріотів, я стала волонтеркою. Ми возили нашим воjakам на Схід продукти, одяг і різне оснащення. Та до цих поїздок був у мене й суто журналістський інтерес: мене не задовольняло те, що я чула й бачила в ЗМІ, відтак мені потрібно було скласти свою думку про те, що відбувається на Донбасі, і донести її до людей на підконтрольній території України, тож завжди зі Сходу привозила й журналістський матеріал.

5 липня 2014 року я вперше поїхала на Схід. І одразу потрапила в пригодку. У ніч із 5-го на 6 липня російський бойовик Ігор Гіркін утік зі Слов'янська, повівши військову колону на Донецьк. І того разу ми вивезли зі Слов'янська полтавську журналістку Ірму Крат, котра кілька місяців була в полоні у «сепарів», бо ніхто, крім мене, не знав її в обличчя. Але то окрема історія...

У перші дні грудня 2014 року мені зателефонував полтавський правозахисник, підполковник у відставці, «афганець», кавалер ордена Червоної Зірки Василь Ковальчук (ми з ним давно знайомі), котрий займався обміном полонених, і сказав, що незабаром знову їхатиме на ворожу територію. На той час він уже «вигнає» звідти 18 наших хлопців. Удавалося це йому завдяки особистому знайомству з Ігорем Безлером (позивний — «Бес»), з яким вони разом служили в афганському Гераті у 1983—1985 роках: Василь був старшим лейтенантом радянської армії, а Ігор — молодшим сержантом, і вони були в хороших стосунках.

Ігор Безлер — російський диверсант, підполковник військової розвідки Росії, один із лідерів маріонеткової «ДНР», польовий командир незаконного збройного формування «Ополчення Донбасу» у Горлівці. Але взаємна повага, афганське фронтове братерство сприяли тому, що хоч вони зараз і були представниками ворожих сторін, однак із певних питань домовлялися, тримали слово, не підводили один одного. Повернути своїх полонених/заручників були зацікавлені і Україна, й «ДНР/ЛНР», тому в цьому питанні відбувалося співробітництво на рівні польових командирів. До тієї пори, доки не втрутився Віктор Медведчук, кум Володимира Путіна, який розцінив його як вагомий важіль впливу на Україну, тож воно намертво «заглохло» на кілька років.

Василь Ковальчук розповів, що йому був дзвінок від так званого лідера «ДНР» Олександра За-

харченка, котрий попросив привезти продукти для сотні українських полонених, яких ще в серпні 2014 року захопили під Іловайськом і які сиділи в підвалах колишнього донецького обласного управління СБУ. Мовляв, у нас немає чим їх годувати, тож якщо не хочете, щоб вони здохли, то привезіть їм харчів.

Якоюсь мірою я заздрила Василеві Ковальчуку (якщо це слово взагалі тут доречно), що він неодноразово бував на тому боці (так він завжди казав), у захопленій території Горлівці. Наші ж волонтери й журналісти доїжджали максимум на нашу передову («передок»). Але щоб потрапити за лінію розмежування, на територію «ДНР/ЛНР», про те й мови не було. Для громадських активістів і представників українських ЗМІ це означало реальну небезпеку: катування в підвалах, полон, а то й смерть. І таких прикладів уже було чимало.

Однак я розуміла, що Василь Ковальчук має авторитет безпосередньо в тих, хто віддає команди вбивати, і, відповідно, імунітет, тому вирішила: спитаю в нього, відмовить — то відмовить, а може, й пощастить... І попросила, щоб він узяв мене в цю поїздку. Він трохи подумав і мовив: «Гаразд, візьму».

Увечері 5 грудня 2014 року в домовлений час я прийшла до Управління СБУ в Полтавській області. Ми мали їхати цілу ніч і на ранок бути в Горлівці. На стоянці біля будівлі Управління СБУ вже стояли два мікроавтобуси, завантажені під зав'язку. Овочами допоміг миргородський фермер Віктор Галич, відчайдушний чоловік, активіст миргородського й столичного Майданів. Заправив авто паливом архієпископ Полтавський і Кременчуцький Федір. Волонтери купили печі «буржуйки», зібрали сухарі, консерви, матраци, засоби особистої гігієни, футболки, труси, трико й теплі речі, бо була вже зима, а наші захисники, які потрапили у полон влітку, уявляють собі, були в неопалювальному підвалі в літньому одязі.

Я сіла в салон. За кермом був добре знайомий мені Володимир Пилипенко, директор кременчуцького підприємства «Веpr», один із керівників кременчуцького Майдану, поруч із ним — працівник його заводу. Невдовзі підійшов Василь Ковальчук, а з ним «СБУшник», який тримав під лікоть худорлявого чоловіка з кольоровим пакетом на голові й у наручниках. Василь зняв із нього пакет та кайданки і популярно пояснив, що тільки разом із ним у нього є всі шанси незабаром опинитися вдома, тому краще бути слухняним хлопчиком, поводитися чемно, без «самодіяльності»...

То був Володимир Колоснюк, донбасівський кримінальний авторитет, який навесні 2014 року організував ополчення в Горлівці. На вигляд йому було років п'ятдесят. Я вдвлялася в його обличчя, втім, явних кримінальних ознак так і не знайшла. А от мова його видавала.

Пізніше прочитала в Інтернеті, що в липні 2014 року СБУ затримала Колоснюка в нашому Бердянську, куди він приїхав закуповувати кулемети, гранатомети, автомати та вибухівку в сумі 2 мільйони гривень. СБУ називала його найбільшим поплічником терориста Безлера, до того ж він був самопроголошеним «мером» міста Горлівки.

«Під безпосереднім керівництвом терориста Безлера («Беса») Колоснюк відповідав за постачання зброї, організував та брав участь у збройних нападах на блокпости сил АТО, викраденні та катуванні людей», — йшлося в тому повідомленні СБУ. Одно слово, Колоснюк дуже завинив перед Батьківщиною: зрадник, негідник, якому світило немало років тюрми. Але держава Україна, напевно знаючи, що, повернувшись на Донбас, він продовжить займатися тим, чим і раніше, відпустила таких через рішення судів, аби обмінати на своїх. Саме Колоснюка «замовила» та сторона. Для «ДНР» це був значущий кадр, а Василь Ковальчук сподівався виміняти на цю «важну птицю» не одного, а кількох наших захисників.

У райцентрі Чутове, що на межі з Харківською областю, ми заїхали в кафе, погодували гарячим Колоснюка, бо він був голодним, а грошей у нього не було. І самі трохи зігрилися чаєм із піржками, бо на ніч брався мороз.

За Харковом, здається, в Ізюмі, зламався другий мікроавтобус. І відремонтувати його самостійно вночі на холоді, та ще й завантаженого, не було жодної змоги. Вирішили, що він дочекається ранку, заїде на станцію техобслуговування, а потім вивантажити харчі на найближчому українському блокпості або де йому скажуть наші арміїці. Було прикро, що наші хлопці в підвалах донецького відомства СБУ отримують удвічі менше того, що ми сподівалися їм привезти...

Тож наше авто, не гаючи часу, поїхало далі на схід. На ранок ми добралися до Майорська, що перед Горлівкою. На останньому українському блокпості Василь Ковальчук швидко порозумівся зі старшим зміни, показав папери у файлику, які тримав за пазухою, і ми поїхали по «нейтралці».

Уже не вперше я бачила роздубані вибухами дороги, зруйновані снарядами будинки, від чого хололо в душі. А тут ще з'явилися

зварені із залізничних рейок велетенські протитанкові «їжаки», які сприймалися, як декорації до фільмів про Другу світову, бо з цією війною ще не асоціювалися.

Василь вийшов на першому «сепарському» блокпості, показав рішення суду стосовно Колоснюка і його самого, після чого нас безперешкодно пропустили.

Із раннього ранку Василь Ковальчук надзвонював заступникам Ігоря Безлера (його на той час у Горлівці не було), теж «афганцям». Саме їм він мав передати Колоснюка й вирішити питання щодо обміну його на наших воjakів та супроводження нашого мікроавтобуса до Донецька. Але ті сказали, що не допоможуть ні в першому, ні в другому, бо самі поза межами Горлівки виконують якесь дуже важливе завдання. Василь був цим розстроений, адже розумів, що самі ми ці 50 кілометрів до Донецька навряд чи проїдемо...

Він по-людськи попросив Колоснюка, щоб той поїхав із нами до Донецька (його тут всі добре знають), ну днем пізніше побачить свою сім'ю. Колоснюк погодився, але зовсім скоро ми зрозуміли, що то була звичайна «зеківська» брехня і жодних чиним допомогати нам, заклятими ворогам, він не збирався. Ми могли б одразу взяти курс на Донецьк, але Колоснюк попросив заїхати в Горлівці «в одне місце на кілька хвилин».

Коли в'їхали до рідного міста Колоснюка, де той не був 5 місяців, він почав нетерпляче соватися на сидінні, виглядаючи у вікно. Мало не на кожній будівлі висіли російські триколори, антиукраїнські гасла. Колоснюк показував дорогу. Вперлися в якийсь глухий сирій паркани. Ворота відчинилися й зачинилися за нами, а мікроавтобус зупинився перед триповерховим будинком із написом угорі: «3-тя рота «Беркута». Ми цьому, м'яко кажучи, не дуже зраділи, бо те, як «беркутівці» убивали на столичному Майдані учасників Революції гідності, було ще дуже свіжим у пам'яті.

До автомобіля підійшли троє вродованих коренястих ополченців, обвішаних із голови до ніг автоматами, ножами, гранатами.

— «Болек!», — радісно вигукнув Колоснюк до одного з терористів.

— «Воца»?! — той трохи зіптанів не вистрибнув, адже ніяк не сподівався побачити «кореша», знаючи, що той сидить у Києві в СІЗО.

Колоснюка на radoщах потягли в будівлю. Василь лиш устиг нагадати, що нам же їхати на Донецьк, щоб довго не затримувалися. Той кивнув: «Угу!» Нас залишилися «сторожувати» один озброєний до зубів терорист. Ми ж усі четверо були абсолютно беззбройними.

Минуло 10, 15, 20, 30 хвилин, а Колоснюк не виходив із будівлі. Ми припустили, що йому влаштували «гарячу» зустріч із частуванням. І самі з'їли по бутерброду та випили чаю з термосів. Чекали десь 40 хвилин. Нарешті при-

йшов «Болек». Ковальчук спитав у нього, де ж Володимир.

— Він нікуди не поїде! — випалив, як відразив. — Самі поїдете, якщо хочете! Де Вовкина сумка?

«Вовкина сумка» викликала рефлексію: подумалося, що оці озброєні до зубів чоловіки у військовій формі з пивними животами — абсолютно цивільні люди, котрі волею випадку опинилися на театрі воєнних дій, яких ніхто не муштрує на плацу, які втратили роботу з початком війни, улаштувалися подалі від окопів «передка» і, певно, й самі сприймають свою нову роботу, як у ВОХРі.

Ковальчук копнув ногою спортивну сумку, що була напівпривалена мішками та клунками. «Болек» потягнув її так, що ледве ручок не повідривав, і захопив дверцята.

Ми мусили їхати до Донецька самі. І кожен із нас невесело прикинув, що може вийти із такої затії...

Ну, звісно, на першому ж ополченському блокпості наше авто зупинили з подивом: звідки воно тут взялося, номери-то полтавські! Василь виходив, пояснював старшому розрахунку, що ми волонтери, на прохання Захарченка веземо продукти нашим полоненим у донецьке відомство СБУ. І що це узгоджено з Безлером. Але це були лише слова, яким «ДНРівці» не вірили. Тоді він телефонував комусь із заступників «Беса», казав, що його не пропускають, потім передавав слухавку старшому, заступник підтверджував особу й місію Ковальчука — і ми їхали далі.

Таких блокпостів на прямій трасі від Горлівки до Донецька я нарахувала 12. Причому один із них (на перехресті) був нашим, українським! Якими там вигинами пролягала лінія розмежування, Бог його знає, але нашим! Ми ж цього не знали й здивувалися, побачивши над бетонними блоками синьо-жовтий прапор! Тут нас швидко пропустили й побажали вдалої поїздки.

На кожному з ополченських блокпостів нам доводилося стирчати від 15-ти до 25 хвилин, бо, навіть поговоривши із заступниками Безлера по Василевому телефону, «сепарські» командири потім передзвонювали по своїй ієрархії й чекали команди: мовляв, що робити з цими «укропами»?

Практично щоразу, доки ми чекали, нас із цікавістю оглядали «зелені чоловічки» — переважно зовсім молоді хлопці-ополченці. Цим терористам було хіба що трохи за двадцять, і автомати Калашникова висіли на них якимсь недоладно й недоречно. А ще їм дуже кортіло поговорити з «укропами», точніше, донести до нас кілька тез: між Україною і Донбасом тепер уже кров, нічого спільного між нами бути не може; Донбас ніколи Україною й не був; дайте нам пожити самостійно... Я наочно бачила, що робить із людьми російська пропаганда, і мені цих хлопців було щиро шкода: за які хибні ідеали вони пішли воювати?..

(Продовження на 18-й стор.)

Преса «ДНР».

У лігві «ДНР»

Зліва направо: Василь Ковальчук, Володимир Пилипенко, Людмила Стельмах (Кучеренко) та «омбудсмен» «ДНР» Дар'я Морозова в кабінеті останньої.

(Закінчення.
Початок на 17-й стор.)

На останньому блокпості, вже десь недалеко від Донецька, нас затримали найдовше. Молодий задержувачий «старшой» (хто зна, в якому званні, опізнавальних знаків на формі не було, окрім «колардських» георгіївських стрічок) нізачо не погоджувався нас пропустити, а четверо таких же молодих ополченців із «калашами» наперевіс оточили наш мікроавтобус, наче ми тут кудись могли втекти. Аргументи Василя Ковальчука, що інші ж 10 їхніх блокпостів нас пропустили, що сам Захарченко попросив привезти продукти полоненим, не діяли, як і телефонні розмови з «людьми Безлера». Ми очікували навіть, що з хвилини на хвилину незговірливий «ДНРівець» дасть команду «фас!» і нас почнуть витягати з автобуса. Але тут хтось подзвонив начальнику зміни блокпоста, і той дозволив нам їхати далі й навіть пояснив, що на розв'язці-пелюстці варто звертати вліво, то й буде в'їзд у Донецьк.

Через кілька кілометрів ми й справді побачили зліва великий терикон, а справа — петлю шосе, яке звертало вліво. Та не встигли ми проїхати й кількост метрів, як нас зупинив патруль «ГИБДД» (форма й написи на ній у «ДАШників» були російські!).

Василь Ковальчук вийшов. Але, видно, аргументи не подіяли, бо він у наше авто не повернувся. При цьому з пасажирського сидіння витягли нашого товариша, натомість туди всім озброєний «сепар», а в салон зайшов молодий ополченець, теж обвішаний автоматом, кортиком, гранатами на поясі, він різко наказав віддати телефони.

Ми мусили підкоритися. Також він наказав їхати в комендатуру. Дорогу нашому Володимир Пилипенку показував той, який сидів із ним поруч.

Молодик, який був біля мене в салоні авто, не приховував радості з приводу того, що ввіймали «укропів». Із його «бадьорої» телефонної розмови я зрозуміла, що комендант зараз на обідній перерві, а як тільки повернеться, то всіх нас поодиноці допитуватиме з «пристрастєм». А ще він «видав» мені той самий набір тез, які я цього дня вже неодноразово чула на блокпостах: не потрібна нам ваша бандерівська Україна; ми хочемо жити, як самі забажаємо; між нами кров, і ніякого ні примирення, ні повернення вже ніколи не може бути...

Ми заїхали у двір якоїсь будівлі (колишня податкова). Нас завели всередину й розмістили кожного окремо, щоб ми не могли спілкуватися. Пізніше Ва-

силь Ковальчук розповів, що його кинули до «прес-хати» із заарештованими «сепарами». Так на блатному жаргоні називається камера, де «зеки» за завданням адміністрації створюють комусь нестерпні умови. Коли він увійшов, до нього зразу полізли битися. Їх там було восьмеро. Василю, який має 191 сантиметр зросту, довелося помахати руками й ногами. І згодом вони розповідали йому свої історії, мов духівнику. То були бойовики: четверо росіян, які приїхали захищати Донбас від «кривавої хунти», і четверо місцевих. Усі щось «начудили»: той по п'янці танк у болоті втопив, другий — автомат продав «наліво», інші — ще якусь шкоду зробили... Через годину їх від Ковальчука забрали.

Мене як єдину жінку з нашої групи розмістили в кімнаті для відпочинку. Там стояли три ліжка з брудними ватними ковдрами і маленький телевізор на тумбочці в кутку. Вікно виходило у двір, де стояло кілька авто, зокрема й наш мікроавтобус.

Не забуду того огидного відчуття страху, відчаю, приреченості й безсилля, від якого хололо все всередині. Я зрозуміла, що вислів «серце у п'ятах» — аж ніяк не перебільшення. Ми достатньо начулися про катування, яким «сепари» піддавали українських патріотів, як убивали тільки за українську мову, тож картини допиту з «пристрастєм» мимоволі вставали перед очима. Втім, невдовзі я себе опанувала й почала гарячково шукати якийсь вихід із ситуації.

Тижні за два до цієї поїздки для журналістів полтавських ЗМІ столичні колеги проводили семінар на тему «Екстремальна журналістика». Навчали, як готуватися до поїздки у фронтону зону на Донбасі. Зокрема що із собою необхідно взяти — як мінімум, два стільникові телефони, один з яких сховати на собі подалі. І буквально за день до від'їзду я купила дешевенький кнопковий телефон і нову SIM-карту. Він у мене був схований у кишені жилетки під курткою.

Згадала про нього, коли оговталася від стресу. А ще пригадала, що Василь Ковальчук за ці кілька місяців війни дуже часто в розмовах зі мною згадував про співпрацю з Василем Будиком, теж переговорником (від Міноборони) з визволення полонених. Я вирішила розшукати того Василя Будика. Але єдиний номер телефона, який пам'ятала, був доньчин.

Дуже переживала, щоб «сепари» не заскочили мене зненацька під час розмови. А вони, як на зло, досить часто, то один, то інший, середнього віку, заходили до кімнати, справлялися, чи

не холодно мені, чи не хочу чаю. Були на диво ввічливими, зовсім неагресивними, і їм теж хотілося поговорити з людиною (а, може, що симпатична жінка) з «того боку». Бо вони таких вже кілька місяців не бачили. Адже українці по духу за цей час вже або виїхали на велику Україну з окупованого Донбасу, або їх переловили й посадили по підвалах-катівнях чи розстріляли.

Однак розмови врешті-решт зводилися до того самого набору тез, які я вже чула від «сепарів» на блокпостах і від того, котрий конвоював нас до комендатури. Хіба що додалося: «Зачем Украина послала на Донбасс танки?» На те я їм сказала, що будь-яка нормальна країна захищає свою територію, якщо на неї нападає зовнішній ворог, і вони не знайшли що відповісти, мабуть, у школі були слабенькими трієчниками...

Я обрала момент, коли з моєї кімнати тільки-но вийшов наглядач, і зателефонувала доньці Яні, повідомивши, що ми потрапили в Донецьку в полон. Вона здивувалася, що я дзвоню з незнайомого номера і зайшлася плачем. Я сказала, що в мене мало часу, можуть почути «сепари», слюзи не допоможуть і щоб вона запам'ятовувала й записувала все, що я їй скажу. А треба було розшукати Василя Будика, радника Міноборони, й передати йому, що ми з Василем Ковальчуком заграмаї й перебуваємо в донецькій комендатурі (тоді я була впевнена, що ми саме там). А шукати як? Удома на столі в кухні я залишила свій основний стільниковий, у ньому треба знайти телефон правозахисника Анатолія Ратаєва з Кобеляцького району, він нехай подзвонить адміністрації годинного президента Петра Порошенка нашому спільному прокурору Полтавської області Олександру Закорєцькому, а той хай вийде на Міноборони й знайде там Будика, а Будик зателефонує мені, і я все йому поясню. План ніби простий, та чи вдасться?

Я перевела свій кнопковий телефон у режим вібрації, але мені здавалося, що якщо він задзвонить, а в цей час до кімнати зайдуть «сепари», то він калататиме, мов дзвін.

Час наче зупинився. Відчуття тривоги й невідомості не покидали. У кутку бубнів телевізор. Знічів'я почала його дивитися. Показували всього три канали. І жодного українського, бо з перших днів окупації в ОРДЛО їх «відрубали». Був один російський і два місцеві, звісно, все російською. Один показував із таким тріскотом і смугами по екрану, що його неможливо було дивитися. По іншому ж — місцево-

му — каналу 20-хвилинний випуск новин «крутили» по колу: тільки закінчувався й знову починався той самий, видно, на повноцінний контент ще не спромоглися.

У випуску були новини «ДНР»: де побував її «очільник» Захарченко, про комендантську годину, скасування у школах таких дисциплін, як українська мова й література. І кілька сюжетів про руйнування будинків і господарських будівель місцевих жителів. Журналіст бере інтерв'ю в літнього чоловіка. Той бідається, що пів хати рознесло, а грошей ремонтувати немає. Кореспондент ставить запитання так, щоб отримати бажану відповідь: «Так ви возмущены действиями украинских вооруженных сил, которые применяют артиллерию против мирных жителей Донбасса?» А дідусь ухляєється від прямої відповіді й каже: «Да кто его знает, чей то был снаряд: наш или их...» В іншому сюжеті майже те саме журналіст запитус в жінки, в сарай якої теж влучив снаряд, і вона також відмовилася звинуватити у збитках українську армію...

Минуло понад дві години, коли нарешті завібрував телефон. У мене зайшлося серце: а раптом зараз зайдуть «сепари» або кризь двері почують, що я розмовляю. Трохи збільшивши гучність телевізора, я відповіла. Дзвонив Василь Будик. У нього виявився приємний грудний голос. Він попросив не хвилюватися, сказав, що Міноборони України має прямі контакти з «міноборони ДНР» і їхньою контррозвідкою (ГРУ), яка табується в колишньому донецькому відомстві СБУ. Я коротко розповіла йому, як ми опинилися в Донецьку і як нас затримали. Будик попросив назвати імена всіх чотирьох із нашої групи та номер автомобіля. Я підійшла до вікна й продиктувала державний номер «буса». «Не хвилюйтеся, — сказав він наостанок врівноваженим голосом. — Усе буде гаразд. Я вам пізніше зателефоную».

Минуло ще близько півтори години, коли Василь Будик подзвонив вдруге: «Ми вийшли на зв'язок з їхньою контррозвідкою, все з'ясували, ви перебуваєте в макіївській комендатурі, вам нічого не загрожує. Не хвилюйтеся, ніхто не дізнається, що інформація про ваше затримання я отримав від вас. Хай думають, що у них завівся «кріт».

Мене так «задовбали» і «сепарські» телевізійні новини, і російський телеканал, з якого потіжно неслася брехня й «оголтелая» ненависть до України, але вимкнути телевізор я не могла з огляду на те, що мені могли зателефонувати. Пізніше я сказала нашим, що якби я, українська патріотка, ще пару днів подивилася те донецьке телебачення, то точно б стала переконаною «сепаркою». І жартів у тому було мало.

Тільки ще десь через півтори години я нарешті почула в коридорі громовий бас Василя Ковальчука. «Сепари» й мене повели на другий поверх до кабінету коменданта, де були всі наші й молода жінка, яка представилася Дар'єю Морозовою, уповноваженою з прав людини «ДНР», вона займалася зокрема питаннями обміну полоненими. Ковальчук знав її візуально — бачив фото в Інтернеті. Дар'я навіть вибачилася за непорозуміння.

Комендант своєю типово «зеківською» зовнішністю наводив жах: невисокий, товстий, мордатий, лисий, бородатий, і жодна думка «не спотворювала» його лица. Ковальчук укротре розповідав коменданту про дзвінок від Захарченка, його прохання привезти гуманітарний вантаж (упевнена, що комендант уже це й так з'ясував), про Колоснюка, однак той чомусь не поспішав відпускати свій «улов». Морозова разів зо три просила коменданта, щоб він віддав нам телефони, які лежали перед ним, але він і вухом не вів.

Розмова була безмістовною й починала дратувати.

Нарешті комендант дав команду, щоб нас етапували до СБУ. Надворі вже зовсім стемніло. У грудні вечорі дуже рано, хоча була десь вісімнадцята година. Василя Ковальчука й мене посадили в круту чорну «іномарку», за кермом був молодий «сепар», який вдень конвоював нас у комендатуру. Інші озброєні ополченці сіли в «бус».

Макіївка й Донецьк — практично одне ціле, вони зрослися в один конгломерат. Мені була цікава особистість молодого «ДНРівця», тож із журналістською допитливістю почала розпитувати, як він опинився в ополченні. Він достатньо охоче розповідав про себе: звать Олександр, 25 років, донедавна служив у 25-й аеромобільній бригаді ЗСУ молодшим лейтенантом, але дезертирував. Мовляв, там зарплата — копійки, а тут «забезпечення» зовсім інше, і він красномовно постукав долонею по керму автівки, зрозуміло, що «віджатої». Сказав, що й квартира у нього така, що на офіцерську зарплату в українській армії горбатився б до пенсії. Можливість «віджати» чужі квартири, автомобілі, бізнес спокушала тоді багатьох: повний «беспредел», але ніхто в тюрму не посадить, бо бандитизм, грабунки, вбивства — то політика нової держави — «Донецької Народної Республіки»...

Ми під'їхали до сірих суцільних воріт, вони відчинилися й зачинилися за нами. То було колишнє Управління СБУ в Донецькій області, а нині — Головне розвідувальне управління «ДНР». «ДНРівці» виділили кілька наших полонених допомогою Володимир Пилипенку та його товаришу розвантажити мікроавтобус, і він навіть поспілкувався з кременчужанином — добробатівцем Олегом Штефаном, про перебування якого в підвалах СБУ ми знали й хотіли його вивести додому. Нас із Василем Ковальчуком «сепари» завели всередину головного корпусу, а згодом — у підвал. Там був кабінет Віктора Зайця, начальника відділу військової контррозвідки «ДНР», котрий і «опікувався» полоненими.

Ковальчук казав мені ранише, що в підвалах донецького відомства СБУ перебуває сотня наших бійців, узятих у полон влітку 2014-го під Іловайськом. Насправді їх виявилось 112. І «ДНРівську» контррозвідку, й наших полонених, як розповів Заєць, годували з одного харчоблоку. Коли з продуктами стало сутужно, нашим урізали пайку. А потім у нього визріло просте рішення: щоб «укропи» привезли провізію, яке й було передане Василю Ковальчуку.

Кабінет 46-річного Віктора Зайця був захащений великою кількістю папок, паперів, речей, куклів. Він запропонував нам чаю з печивом. До захоплення Донбасу Заєць був співробітником Краматорського міськвідділу міліції. Відзначився в диверсійних операціях проти ЗСУ, тому, мабуть, і отримав високу посаду. Родом із Тернопільської області. Обурюючись, що тепер всі родичі із Західної України з ним не спілкуються й проклинають. Дивний чоловік, невже він хотів, щоб йому співали осанну й у церквах ставили свічки за здоров'я за те, що він зрадив Батьківщину? Скаржився, що від нього чомусь пішла дружина з трьома дітьми після стількох років подружнього життя якраз тоді, коли він отримав «нормальну» посаду, й він рідко бачить дітей. Подумалося: значить, нормальна, притомна жінка, українка.

(Продовження
в наступному номері.)

Людмила СТЕЛЬМАХ
(КУЧЕРЕНКО).

журналістка,
волонтерка, президентка
правозахисної організації
«Полтавський медіаклуб»